Velkommen i institutions- og forældre-bestyrelsen

Rammer for arbejdet i selvejende dag- og fritidstilbud

Revideret 2025

Indhold

Ny i institutions- og forældrebestyrelsen s. 3

Overordnede rammer og styring s. 5

Forældreindflydelse i selvejende institutioner s. 7

Den enstrengede bestyrelsesmodel -
én institutionsbestyrelse s. 9

Den tostrengede bestyrelsesmodel -
en institutionsbestyrelse og en forældrebestyrelse s. 10

Det gode samarbejde s. 12

Organisering, roller og ansvar s. 14

Hvis du vil vide mere s. 15

Ny i institutionsbestyrelsen eller forældrebestyrelsen

Et godt samarbejde mellem forældre og pædagogisk personale og ledelse er helt centralt for et godt børneliv i dagtilbuddet.

I institutionsbestyrelsen eller forældrebestyrelsen får du indflydelse på børnenes hverdag. Du er med til at drøfte og definere de værdier, som ligger til grund for det pædagogiske arbejde. På den måde er du sammen med andre forældre, medarbejdere og ledere med til at sikre rammerne om det gode børneliv.

Materiale til at få indsigt i rammer og opgaver
I denne vejledning kan du læse om rammerne for arbejdet i institutionsbestyrelser og forældrebestyrelser i selvejende dagtilbud og fritidstilbud. På Københavns Kommunes hjemmeside kan du også finde materialer om forældresamarbejde generelt, håndtering af konflikter mv.

Der er forskellige former for bestyrelser i selvejende institutioner. Du kan derfor læse de afsnit i materialet, som passer til din institution.

De vigtigste begreber, du skal kende

Selvejende institution:
En selvejende institution er hovedsageligt finansieret af det kommunale budget i kommunen. Ansvaret for driften ligger hos institutionsbestyrelsen og forældrebestyrelsen. Københavns Kommune har ansvar for at føre tilsyn med de selvejende institutioner. De selvejende dag- og fritidstilbud kan være organiseret i klynger eller netværk.

Selvejende klynger:
En selvejende klynge en organiseringsstruktur, hvor de selvejende institutioner er organiseret som én enhed med én driftsoverenskomst og én fælles bestyrelse.

Selvejende netværk:
I selvejende netværk er institutionerne organiseret som flere selvstændige institutioner, der indgår i en forpligtende netværksaftale eller partnerskabsaftale. Der er én bestyrelse pr. institution.

Den enstrengede bestyrelsesmodel:
I denne model har den selvejende institution én institutionsbestyrelse med et flertal af valgte forældre.

Den tostrengede bestyrelsesmodel:
I denne model har den selvejende institution en særskilt forældrebestyrelse ved siden af institutionsbestyrelsen. Denne model anvendes, hvis der ikke er et flertal af valgte forældre i institutionsbestyrelsen.

Institutionsbestyrelse:
Institutionsbestyrelsen har ansvaret for at drive den selvejende institution. Bestyrelsens sammensætning af repræsentanter afgøres efter, hvilken model for forældreindflydelse der er fastlagt i institutionen og fremgår af institutionens vedtægt.

Forældrebestyrelse:
Forældrebestyrelsen består af et flertal af forældrerepræsentanter, repræsentanter for medarbejderne samt repræsentanter fra institutionsbestyrelsen. Forældrebestyrelsen skal som minimum have samme kompetence som forældrebestyrelser i kommunale institutioner, men kan tildeles yderligere opgaver af institutionsbestyrelsen.

Overordnede rammer og styring

Rammerne for arbejdet i institutionsbestyrelser og forældrebestyrelser er forankret i national lovgivning samt kommunalt besluttede politikker og principper:

- Dagtilbudsloven
- Fondsloven og ulovbestemte retsgrundsætninger om fonde
- Den styrkede pædagogiske læreplan
- Københavns Kommunes Børne- og Ungepolitik
- Københavns Kommunes Inklusionspolitik
- Driftsoverenskomst og institutionens vedtægt.

Udover dagtilbudsloven og generel lovgivning skal institutioner i Københavns Kommune også overholde andre politikker og indsatser i kommunen, bl.a. inden for klima og miljø. Politikker og indsatser kan findes på Københavns Kommunes hjemmeside

Alle selvejende institutioner har en driftsoverenskomst med kommunen, der fastlægger rammer for driften af institutionerne. Driftsoverenskomsten regulerer de gensidige forpligtelser, som kommunen og institutionen har til hinanden. For eksempel har kommunen pligt til at finansiere institutionens drifts via det kommunale budget. Institutionen har derimod pligt til at leve op til de kommunale krav om pædagogisk kvalitet og økonomisk bæredygtighed.

Institutionens vedtægt
Den selvejende institutions bestyrelse skal sikre en vedtægt for institutionen, der er godkendt af Københavns Kommune. Her skal rammerne for forældrebestyrelsens arbejde være beskrevet. Vedtægten skal som minimum regulere følgende forhold:

- Hvorvidt der skal være forældreflertal i institutionsbestyrelsen, eller om man vil opdele bestyrelsen i en institutionsbestyrelse og en forældrebestyrelse
- Hvordan sammensætningen skal være (herunder skal der tages stilling til medarbejderrepræsentanter i institutionsbestyrelsen)
- Hvordan bestyrelsen vælges, og hvem der kan vælges, herunder hvordan eventuelle bestyrelsesmedlemmer, som ikke er valgt blandt forældrekredsen, udvælges, hvilket mandat de skal varetage, og hvordan deres tillidshverv kan ophør
- Om medarbejderrepræsentanter skal have stemmeret
- Om der skal stilles krav om kvalificeret flertal i visse spørgsmål og med hvor mange stemmers overvægt
- Om visse spørgsmål kræver enighed i bestyrelsen.

Kvalificeret flertal vil sige, om der er nogle spørgsmål, som kræver mere end blot én stemmes overtal for at blive gennemført. Det kan være ved større beslutninger i forbindelse med vedtægtsændringer, ejendom og formue. Kravet om kvalificeret flertal og enstemmighed kan dog ikke stilles ved beslutninger om principper for institutionens arbejde og for anvendelsen af budgetrammen.

Vedtægten skal godkendes af kommunalbestyrelsen som fortsat grundlag for driftsoverenskomsten med den pågældende institution.
Kommunen skal i forbindelse med godkendelsen sikre, at vedtægten er i overensstemmelse med regler på området, herunder at vedtægten sikrer forældrene den indflydelse, der er fastlagt i loven.

Forældreindflydelse i selvejende institutioner

Der er fastsat to modeller for at sikre forældrenes indflydelse i selvejende dag- og fritidstilbud:

Den enstrengede model:
En institutionsbestyrelse med et flertal af valgte forældre
Den tostrengede model:
En særskilt forældrebestyrelse ved siden af institutionsbestyrelsen.

Den enkelte bestyrelse fastlægger, hvilken model for forældreindflydelse de ønsker i institutionen. Det skal fremgå af institutionens vedtægt, om der er valgt den enstrengede eller tostrengede model.

Den selvejende institution skal til enhver tid kunne dokumentere, at forældreindflydelsen er sikret.

Ledelsesdelegation
Fælles for begge modeller er, at ansvaret for at varetage den daglige pædagogiske og administrative ledelse af institutionen uddelegeres til lederen. Lederen skal sikre, at institutionens overordnede strategiske mål føres ud i praksis. Lederen har mulighed for at træffe enkeltbeslutninger og står for at udmønte budgettet.

Inhabilitet
Hvis du har særlige personlige eller økonomiske interesser, der kan påvirke din beslutning i en sag, kan du erklæres inhabil. Det betyder, at du skal forlade mødet under behandlingen af sagen. Hvis du er i tvivl om, hvorvidt du er inhabil i forhold til en bestemt sag, bør du gøre bestyrelsesforpersonen opmærksom på problemstillingen.

Tavshedspligt
Som repræsentant i en institutions- eller forældrebestyrelse har du tavshedspligt. Det gælder også, når du træder ud af bestyrelserne. Tavshedspligten betyder, at du ikke må videregive fortrolige oplysninger og personoplysninger, som du har i kraft af din bestyrelsespost, hverken til familie eller udenforstående. Tavshedspligten gælder fx oplysninger om private, sociale og familiemæssige forhold.

Tavshedspligten betyder, at du ikke må videregive fortrolige oplysninger og personoplysninger, som du har i kraft af din bestyrelsespost

Tavshedspligten kan virke overflødig, da der i bestyrelserne som udgangspunkt ikke må drøftes personsager, men det enkelte bestyrelsesmedlem kan fx komme i besiddelse af personoplysninger i forbindelse med deltagelse i ansættelsesudvalg eller ved henvendelser fra forældre om børn/personale i institutionen.

Opgaver i forbindelse med det pædagogiske tilsyn

Som en del af det pædagogiske tilsyn gennemfører en pædagogisk konsulent fra Børne- og Ungdomsforvaltningen et årligt tilsynsbesøg i institutionen. Her inviteres bestyrelsesforpersonen og en forældrerepræsentant til at deltage i et dialogmøde med konsulenten, institutionslederen og en medarbejderrepræsentant.

Herudover har bestyrelsen mulighed for at kommen-tere på tilsynsrapporten, inden denne offentliggøres på Københavns Kommunes hjemmeside. Læs mere i guiden *Jeres rolle i det pædagogiske tilsyn* som udleveres af institutionens leder.

Som øverste ansvarlig for institutionens drift og virke har bestyrelsen også ansvaret for, at tilsynets anvisninger og evt. opfølgningsindsatser iværksat af forvaltningen omsættes i praksis.

Den enstrengede bestyrelsesmodel – én institutionsbestyrelse

Institutionsbestyrelsen består af et flertal af forældre, som skal vælges af og blandt forældre til børn i dag- og fritidstilbuddet.

Derudover kan der også sidde repræsentanter fra lokalområdet, foreninger, interesseorganisationer eller andre udpegede personer i institutionsbestyrelsen.

Det er op til den enkelte institution at beslutte, om medarbejderne skal være repræsenteret i institutionsbestyrelsen.

Medarbejderne er ikke forpligtet til eller har ret til at være medlem af institutionsbestyrelsen. Det er op til den enkelte institution at beslutte, om medarbejderne skal være repræsenteret i institutionsbestyrelsen, og hvorvidt de i så fald skal have stemmeret.

Hvis medarbejderne ikke er repræsenteret i bestyrelsen, skal bestyrelsen tage stilling til, hvordan medarbejderne på anden måde kan blive inddraget. Medarbejderne inddrages i bestyrelsens arbejde med at fastlægge pædagogiske principper, som har betydning for det pædagogiske arbejde i institutionen.

Institutionsbestyrelsens opgaver
Institutionsbestyrelsen har til opgave at træffe beslutninger inden for de kommunalt fastlagte rammer og evt. prioriterede indsatser. Bestyrelsen har følgende opgaver og ansvarsområder:

- Den overordnede ledelse og arbejdsgiverkompetence
- Overordnet ansvar for økonomien og overholdelse af institutionens budget
- Fastsætter formål og idégrundlag
- Indgår aftale og udarbejder vedtægter
- Råder over ejendom og formue.

Arbejdsgiverkompetencen vil sige, at institutionsbestyrelsen har det overordnede ansvar for at ansætte og afskedige institutionens personale. I praksis vil dette ofte være institutionslederens opgave. Bestyrelsen har også ansvar for ansættelse og afskedigelse af institutionslederen med godkendelse fra Københavns Kommune.

Den tostrengede bestyrelsesmodel – en institutionsbestyrelse og en forældrebestyrelse

Den tostrengede model anvendes, hvis der ikke er et flertal af valgte forældre i institutionsbestyrelsen. I så fald vil institutionen have to bestyrelser med hver deres opgaver.

Institutionsbestyrelsen i den tostrengede model har de samme opgaver som institutionsbestyrelsen i den enstrengede model, på nær den del som ligger hos forældrebestyrelsen.

Institutionsbestyrelsens opgaver
Ved den tostrengede model stilles der ikke krav til sammensætningen af institutionsbestyrelsen. Det er derfor institutionsbestyrelsen, der gennem vedtægten fastlægger sammensætningen af henholdsvis forældrebestyrelsen og institutionsbestyrelsen. Det er også muligt for den samme person at være repræsenteret i begge bestyrelser.

Institutionsbestyrelsen i den tostrengede model har de samme opgaver som institutionsbestyrelsen i den enstrengede model, på nær den del som ligger hos forældrebestyrelsen.

Institutionsbestyrelsen har dermed følgende opgaver:

- Den overordnede ledelse og arbejdsgiverkompetence
- Overordnet ansvar for økonomien og overholdelse af institutionens budget
- Fastsætter institutionens formål og idégrundlag (inden for hvilke forældrebestyrelsen har kompetencen til at fastlægge principperne for institutionens arbejde)
- Indgår aftale og udarbejder vedtægter
- Råder over ejendom og formue.

Forældrebestyrelsens opgaver
Forældrebestyrelsen består af et flertal af forældrerepræsentanter, repræsentanter for medarbejderne samt repræsentanter fra institutionsbestyrelsen. Der kan også være andre medlemmer af bestyrelsen, men der kan ikke ændres ved kravet om, at der skal være et flertal af forældre.

Forældrebestyrelsen har opgaver inden for det formål og idégrundlag, der er fastsat i institutionens vedtægt. Forældrebestyrelsen skal dog som minimum have de samme opgaver som forældrebestyrelser i de kommunale dagtilbud og fritidstilbud.

Forældrebestyrelsen har derfor som minimum følgende opgaver og kan deles flere af institutionsbestyrelsen, hvis det fremgår af institutionens vedtægter:

- Fastsætter principper for daginstitutionens arbejde
- Fastsætter principper for samarbejdet mellem dagtilbud og hjem
- Fastsætter principper for anvendelsen af budgetrammen
- Inddrages i udarbejdelsen og evalueringen af og opfølgningen på den pædagogiske læreplan
- Inddrages i daginstitutionens arbejde med at skabe gode overgange fra hjem til dagtilbud, mellem dagtilbud og fra dagtilbud til fritidstilbud og skole
- Beslutter eventuelt fravalg af et sundt frokostmåltid
- Orienteres mindst én gang årligt om institutionens tilsynsrapport
- Inddrages i arbejdet med børnemiljøvurdering (fritidsinstitutioner)
- Har indstillingsret ved ansættelse af leder og personale.

Det gode samarbejde

I København har vi en ambition om at løse udfordringer med en gensidig og respektfuld dialog. Udfordringer løses bedst det sted, hvor de er opstået og mellem de personer, der har en uoverensstemmelse.

Som institutionsbestyrelse eller forældrebestyrelse kan I opleve, at I får henvendelser fra forældre, der omhandler udfordringer eller bekymringer. I institutionsbestyrelsen og forældrebestyrelsen skal I derfor gerne have fast aftale om, hvordan sådanne henvendelser bliver håndteret. Det kan gøres ved at aftale følgende, der fx også kan indskrives i forretningsordenen:

1. Hvordan forældre kan henvende sig til institutionsbestyrelsen og/eller forældrebestyrelsen
2. Hvad I gør, når I modtager henvendelser (fx svartid mm.)
3. Hvordan I drøfter de henvendelser, I modtager
4. Hvordan I følger op på henvendelser.

Hvis der opstår en konflikt mellem forældre og institution, kan ledelsen inddrage institutionsbestyrelsen/forældrebestyrelsen i en drøftelse på et generelt niveau.

Hvis institutionsbestyrelsen eller forældrebestyrelsen får kendskab til, at der er opstået en konflikt mellem forældre og institution, skal I:

1. Vurdere, om konflikten giver anledning til en drøftelse i institutionsbestyrelsen/ forældrebestyrelsen af mere generel karakter
2. Vurdere, om der er behov for at udarbejde eller justere et eller flere af jeres principper
3. Drøfte principperne med henblik på at undgå fremtidige konflikter.

Hvis institutionsbestyrelsen eller forældrebestyrelsen har brug for konkret rådgivning og sparring omkring institutionen, kan I kontakte den pædagogiske konsulent, der er tilknyttet institutionen. I kan finde kontaktinformation på den pædagogiske konsulent gennem institutionens ledelse eller ved at kontakte den relevante områdeforvaltning via sikker post på Københavns Kommunes hjemmeside.

Der er også udarbejdet materiale, der beskriver proceduren for håndtering af konflikter for hhv. forældre og dagtilbud. I kan finde materialet på Københavns Kommunes hjemmeside. Derudover er det muligt for forældre at kontakte den centrale klageenhed i Børne- og Ungdomsforvaltningen.

Eksempel: En konflikt giver anledning til drøftelse af generel karakter

Institutionsbestyrelsen og forældrebestyrelsen må ikke drøfte personsager, men har mulighed for at tage enkeltsager op som udtryk for noget principielt. Et eksempel på sådan en situation kan være:

Et barn har klemt fingrene i døren til toilettet. I forældrebestyrelsen giver episoden anledning til at diskutere, om der skal være bedre beskyttelse på dørene for at undgå lignende situationer i fremtiden. Institutionsbestyrelsen og forældrebestyrelsen taler også om retningslinjer for, hvornår der skal ringes til hhv. forældre og 1813, og hvem der har ansvar for dette.

Organisering, roller og ansvar

Københavns Kommune
Københavns Kommune har det overordnede ansvar for kommunens selvejende dag- og fritidstilbud og indgår på den måde som en del af kommunens samlede pasningstilbud.

Selvejende institution
En selvejende institution har en bestyrelse, der har ansvaret for at drive institutionen økonomisk, pædagogisk og ledelsesmæssigt. I alle selvejende dag- og fritidstilbud skal der vælges en bestyrelse med et flertal af forældre.

Bestyrelse
På det selvejende område ligger ansvaret for at drive institutionen og arbejdsgiverkompetencen hos bestyrelsen og ikke hos kommunen, som det er tilfældet i de kommunale institutioner. Men det er kommunen, der træffer beslutninger om forældrebetaling, anviser børn til institutionens pladser og godkender institutionens vedtægter.

På det selvejende område ligger ansvaret for at drive institutionen og arbejdsgiverkompetencen hos bestyrelsen og ikke hos kommunen, som det er tilfældet i de kommunale institutioner.

Klynger, netværk og paraplyorganisationer
De selvejende institutioner i Københavns Kommune er organiseret i klynger eller netværk. En del af de selvejende dag- og fritidstilbud i Københavns Kommune er også tilknyttet en paraplyorganisation. Paraplyorganisationen i disse tilfælde for eksempelvis regnskab og revision.

Bestyrelsen skal som minimum følge de regler, der er vedtaget lovgivningsmæssigt. Hvis forældrebestyrelsen i en selvejende institution hører under en paraplyorganisation, kan den være underlagt yderligere regler i organisationsregi, som afgør bestyrelsens arbejde.

Hvis du vil vide mere

Inspiration til forældresamarbejdet
På Københavns Kommunes hjemmeside og på bedstsammen.kk.dk kan du finde flere materialer til at styrke det gode forældresamarbejde

Kontaktoplysninger
Hvis du har spørgsmål, er du velkommen til at kontakte Børne- og Ungdomsforvaltningen. Brug sikker post-funktionen på Københavns Kommunes hjemmeside.

Områderne og de pædagogiske konsulenter kan ligeledes kontaktes via mail ved at anvende sikker post-funktionen på Københavns Kommunes hjemmeside.

Forældreorganisation
Københavns Kommune afholder i samarbejde med Københavns Forældre-organisation (KFO) gratis kurser for medlemmer af forældrebestyrelser og forældreråd. I kan benytte jer af muligheden for at deltage i eller booke et kursus som introduktion til arbejdet på KFO's hjemmeside. KFO kan også hjælpe med høringssvar, politisk overblik og forældresamarbejde generelt eller tilbyde vejledning og rådgivning i forhold til konflikthåndtering. Det kan være en god idé i institutionsbestyrelsen eller forældrebestyrelsen at vælge en kontaktperson til KFO, så I kan holde jer opdateret på kurser, arrangementer og lignende.

Derudover har Forældrenes Landsorganisation (FOLA) en forældrerådgivning, der tilbyder gratis og anonym rådgivning til alle forældre og forældrere-præsentanter om blandt andet arbejdet i institutions- og forældrebestyrelser.

Love og rammer

- Dagtilbudsloven (LBK nr 1038 af 11/08/2025)
- Vejledning om dagtilbud, fritidshjem og klubtilbud 2015 (VEJ nr 9109 af 27/02/2015)
- Offentlighedsloven (LBK nr 145 af 24/02/2020)
- Forvaltningsloven (LBK nr. 433 af 22/04/2014)
- Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (LBK nr 354 af 02/04/2025)

Børne- og Ungdomsforvaltningen
2022